

NYÓLCZ OKOK,

Mellyekért

EGY

TEKINTETES-
TUDOMÁNYU
NEVEZETES
FŐ-EMBER,

El-hagyván a' Romai Hit-
ellen tufakodó Vallásokat,
a' Régi igaz Pápiſta Hittre
hajlott.

Nyomtattatott Kálsán az Akadé-
miai Bötükkel 1725. éfztend.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
MATEMATIKAI KATOLIAI KÖNYVTÁRA

Lelt napló: VI. a. Lsz.: 4792

csop. sz.:

ALL. POL. 21.13. TANÍTÓKÉPZŐ INT. KÖNYVTÁRA

Eltérítési szám: 10140 Csoportszám: 05.389

Lelt. szám: 10140 Csoportszám: 05.389

Igazságot irok, mint meg-hitt Atyámfia-
 fiának, hogy magam sem győzőm csudál-
 kozással ezt a' szent változást, mellyet
 magamban tapasztalok. Mert, ha valaki
 a' Pápista Hittől valósággal iszonyodott,
 és annak követésétől irtózott: merem
 mondani, hogy azok között nem voltam
 utolsó. És ugyan lehetetlennek ítéltm,
 hogy belém óltatott, és szívemhez gyöke-
 zett Vallásomat, akár melly erő-
 ség-is meg-mozgathatná, nem hogy ki-szagathat-
 ná.

De a' melly Isten szent Pált, az igazság
 rontásának leg-nagyobb igyekezetiben,
 mennyei fényességgel illetvén, mássá vál-
 toztatá: véghetetlen jó-vóltából, Szent
 Fiának érdeme által, kegyelmességét nyújt-
 ván én reám-is, szemeim hályogát el-vé-
 vé, és az ő igazságának csudálatos fényes-
 ségére, mint egy üstökön fogva hozá.
 Mért még az Igaságnak valóságos ismé-
 reti után-is, senki ne ítéllye, hogy könnyen,
 és hirtelen lett ez a' változás. Számtalan
 lelki tufakodásim, ki-magyarázhatatlan
 sok akadékim, és tartóztatásim voltak
 Menyiszer forgott elmémbe, hogy késő
 volna nékem Hitet cserélnem; mert imá-
 vén Pribék lennék? Hányszor ütközött
 elmémbe; Mit mondanak az emberek fe-
 lőlled? Mely rút, mely gyalázatos neved
 léfzen!

lésznek? Ki azt fogja itélni, hogy remén-
ségért, elő-menetelért, kedvért cseleke-
szel; és kereskedel a' Hittel. Ki bolon-
dúlnak, és csekély okofságúnak hirdet.
Minnyájan pedig, kikkel eléb bátorságos-
san éltél, idegenek lésznek: Álhatatlan,
változandó, hajlandó, forgandó neved lé-
szen—9.

Mind ezeket az akadékokat, és több sok
tartóztató köteleket, el-fzaggata az Isten
Szent Lelke; és arra vezérle, hogy az is-
mért Igazság követésében, minden embe-
ri tekintetet, minden világi gondolatot,
hátra vessek. Mert az Ég-alatt lévő, dicső-
ség-mutató akármilyen fényességek, tisztessé-
gek, értékek, csak el-múlándó hivatások;
és a' Mennyeiekhez képest árnyékok, mel-
lyekért a' Lélek üdvösségét, a' ki szerez-
csélteti, egész okofságától meg-fosztatott.
Nem-is jó pedig az üdvösségről való gond-
viselést, csak a' készülő fuvásra halaszta-
ni, halál órájára vonatni: mert reménsé-
günk kívül, el-mettszik sokszor az élet,
kötelét.

Azért félre tévén minden egyéb tekin-
tetet, és csak a' meg-ismért Igazságnak új
világosságára függesszvéen szemeimet—9;
titkolás nélkül akarám, hogy világ előtt
tudva lenne meg-térésem.

Mivel pedig kívánod érteni, micsoda

Okoktól viseltettem ebbé a' változásban; nem szegem kedvedet; hanem a' sok, és rövid Írásban nem férő, fontos Okok közzül, mellyek engemet izgattak, indítottak, és az előbbi Vallásomtól búcsuzásra, és el-vállásra bírtak, egynéhányat le-írok. Kérlek, azoknak olvasásában viseld úgy magadat, mint Biró az ítéletben. Tedd félre egy kevesse az idegenséget, és kedvezést. El-szánt, és tekéltet ítéletet ne vigy az olvasáshoz; hanem a' dolog mi-voltából tégy utóllýára törvényt. Légy egészségsben.

ELSŐ OK:

Mert a' Lutherista, és Calvinista Tudományok közzül csak egy sincs a' Szent Írásban.

GYermekségemtől fogva azt eszegettek vala belém Tanítóim, hogy ők semmit azon kívül nem hisznek, nem tanítanak, a' mit Isten szent-Könyvében előnkbe adott: ők csak azt irtogattyák, és tisztogattyák a' sok emberi találmányoktól, mellyekkel a' Pápiisták bévelkednek. Nincs-is egyéb közbe-ve-tések a' Pápiistákkal, hanem hogy ők a' Sz. Írást állasttyák; annak tanítását tisztán tisztogattyák; azon kívül semmit hinni nem

nem akarnak. A' Pápiák pedig a' szent Irással nem gondolnak, csak a' Pápák Végezési, és Leleményi helyben marad-
hassanak.

Ezt, a' melly bátrán hallottam hirdetni, oly bátrán hittem, és arra gondolkodáso-
mat nem-is fordítottam, hogy ennek igaz-
ságát vizsgálásra bocsátanám; mivel ezt
kérdésbe sem erefzthető Igazságnak tár-
tottam. Hanem egykor, egy Pápišta em-
ber előtt ezen dolgot beszélgetvén, ilyen-
képpen kezde szólni:

Jó Uram, hogy meg-érted, a' Római Ec-
clesia olly igaznak hiszi, valami a' szent I-
rásban foglaltatik; hogy, ha ez lenne-is,
a' mi lehetetlen, hogy szent Pál, *ad Galat,*
vers. 8. 9. a' több Apostolokkal egygűt;
vagy az Istennek Szent Angyali, ellenke-
zőt tanítanának a' szent Irással: azokat
is meg-átkozná, és helyt nem adna tani-
tásoknak. Mert, valamelly igaz, hogy,
Isten nem hazudhat; olly igaz, hogy, va-
lami az Isten Kőnyvében vagyon, merő
Igazság: a' mi ellenkezik azzal, hamis-
ság. Azért, ha valamelly Pápa Isten Igé-
je ellen tanítana, bátrán, és nyilván azt
mondanák a' Római Hiten-valók: *Actor. s.*
v. 29. Obedire oportet Deo magis quam ho-
minibus, Istennek engedünk; az emberi
tévelygést nem halgattyuk. Kire nézve,

magok-is a' Pápák írott Törvényekben hadták; *Causa 11. quest. 3. Can. 93. Can. 97. Causa 25. qu. 1. Can. 6. 7. &c.* hogy szent Irással ellenkező dolgokban senkinek nē kell engedni; és, hogy nem szabad a' Pápnak olyat rendelni, a' mi szent Irással ellenkezik: hanem csak olly dolgokról tehetnek Végezést, mellyek fel-nem bontják, és nem ellenzik az Istentől je-lentetett Igazságot.

Tovább azt mondá: hogy szemfény-vesztés, és csak költés, mikor a' Lutherista, és Calvinista prædikátorok azzal színlík, és kelletik tanítáfokat, hogy, a' mit ők hirdetnek, mind a' szent Irásban olvas-ták. Mert attúl az igazság olly távúl va-gyon, hogy sőt, mind azok között, a' mi-ben ellenkeznek a' Pápistákkal, se nagyot, se kicsint, csak egyet sem találnak a' Sz. Irásban: Mind csak magok gondolattya, és találmánya. Eggyúl-eggyik, csak Fa-bulák, költések, valamiket vitatnak a' Pá-pisták ellen. És, ha csak egyet azok között a' szent Irásban olvasnak; mindē tartóztatás nélkül mi-is mingyárt kárho-zatni fogjuk a' szent Irással ellenkező tu-dományt.

Ezek nékem igen szokatlan, és csudás mondásoknak tetszének. Azért el-hűlék belé, és mondám: Mit beszélsz? Hiszem én

Én a' Tanítók prédikállását sokszor halgattam: de minden szavok után, szent Pált, Pétert, nevén nevezték; az Evangéliomokat gyakran emlegették; azokból fesszegették, és hasfogatták tanításokat. Magam-is pedig utánnok forgattam a' szent Bibliát, és nem találtam különben, a' mint hirdették.

Monda a' Pápiста ember: Ha annyiszor hallottad, és olvastad a' Eibliát: Ihon az Isten Könyve. Kérlek, forgasd reá a' leveleket, és mutasd meg, hol vagyon írva: hogy *Purgatorium* nincsen? *A' Halottakért imádkozni, és Alapítván adni nem hasznos?* Csak két Sacramentom van-on? *Az Ur Vacsora szolgáltatása nem üldöztet?* *A' dicsőült Szenteket nem szabad azon kérni, hogy Istennek könyörögjenek értünk?* *Egyedül Hit által igazálunk?* Ezeket, vagy ezeken kívül akár mit eggyet, azok közül, a' miben ellenkeztök a' Római Ecclesiával, keresd fel a' szent Írásban. És mi-hent csak eggyet illyent találsz, nyertes vagy; meg mutattad, hogy nem igazat tanít a' Romai Ecclesia,

Gondolkodásra vém a' dolgot. És, mikor emlekezésemet egy-néhányszor ebreztettem volna, hogy eszembe jutatnám, ha mit effélét az Isten Könyvében olvastam volna, semmire sem emlekezhetém. Mon-

dám azért : Igaz, hogy ezeket bőví szent
 rént a' szent Irásban nem olvastam ; nem-
 is vitattuk, hogy ezek ilyen világos szók-
 kal találtaffanak a' szent Bibliában : De
 azért, Okoskodással, tudós Discursussal,
 kellemés Consequentziákkal, kihozzák
 a' Dialecticában forgott Bölcssek mind e-
 zeket az Isten szavaiból.

Nagyot foházkodék itt a' Pápista em-
 ber, és monda : Vedd eszedbe, kérlek,
 mint játszottatnak, és mint a' Bialt, orrod-
 nál fogva hordoznak téged a' Prédikáto-
 rok. A' magok Okoskodásinak fajzását,
 Consequentziájok csinálmányát, Gond-
 lattyok alkotmányát, Isten Igéje gyanánt
 adgyák elődbe : és azt kívánnák, sőt
 meg-is nyerték te tőled, hogy Istennek
 szava, és tanítása gyanánt bűcsülljed, a'
 mit ők gondoltak, faragtak, és a' szent I-
 rásból, hogy már ki-kötöttek ; az-az : Bál-
 ványozóvá tettek : magokat veled Isten
 gyanánt tiszteltették, mikor a' magok Gö-
 dolattyát, és tanítását Isteni tanításnak
 hirdették, és Isten szava gyanánt bűcsül-
 tették veled.

Tovább : Ha a' szent Irásban nincsenek
 a' Luther, és Cálvinista Vallások, hanem
 csak emberi Okoskodásokkal fatúztatnak,
 és facsartatnak Consequentziák által : Eb-
 ből két dolog következik szem látomást :

Először; hogy, nem a' szent Irásban foglalt Igazságról, hanem a' Prædikátorok Okoskodásának helyes, vagy helytelen voltáról, vagyon minden közbevetés közötünk. Mert mi Catholicusok semmit abban hátra nem vetünk, valami az Isten Könyvében írva vagyon: hanem azokat éppē mindenestül igaznak vallyuk. Azért soha a' Prædikátorok olly mondását a' Sz. Irásnak elő nē állattyák, mellyet mi megvetnénk, : hanem, a' mit ōk a' szent Irás szavaiból ki-akarnak facsarni, csak azt nem javallyuk. És így immár minden vetekedésben, csak a' Prædikátorok Okoskodásáról vagyon kérdés: Ha helyes-e, vagy horgás? Itéllye-meg minden okos ember, ha ilyen nagy szakadást, és visszavonást kellyen-e támasztani a' Prædikátorok Consequentziái, és emberi okoskodási miatt, minéműt látunk az Ecclesiában? És, ha illendő-e lelkünk üdvösségét emberi Okoskodásokra függeszteni? melyekért én csak a' kis újom ízetskéjét sem vetném szerencsére. Másodszor következik: hogy mind azokban, a' miket efféle Consequentziákkal erősitének, semmi bizonyos nincsen. Mert a' Consequentziának jó-vóltán éppittetik annak Igazsága, a' mit okossággal ki-hozunk a' szent Irás szavaiból. Tehát csak annyira lehetünk

bizonyosok a' ki-hozott dolgok Igazságáról, a' mennyire bizonyosok vagyunk a' Consequentziák jóságáról. Annak jó-vóltát pedig Isten Igéjéből nem tudhat-tyuk. Mert, noha a' világ Bölcei sokat írtak, és versengettek a' Consequentziák-ról: de azokról a' szent Bibliában tanúsá-got nem adott Isten, mikor jók, vagy rossz-
szak. Ha azért (az Ujitók Hitnek funda-
mentoma szerént) nem kell hinni, a' mit
szent Íráshól meg-nem mutathatni; vilá-
gos, hogy a' Prædikátorok Consequentzi-
áinak hitelt nem kell adni, mivel ezeknek
jó-vólta szent Íráshól ki nem mutatódik.

Végezetre: Nyilván meg-mútathattuk,
hogy egyenként mind azok a' Conse-
quentziák semmire-kellők, valamellyeket
ellenünk állatnak a' Protestánsok.

Hogy a' dolog példából világosbb lé-
gyen: Mikor állatni akarják az Ujitók,
hogy a' dicsőült Szenteket nem szabad a-
zon kérni, hogy mi érettünk imádkozza-
nak: vallyon azt nem így bizonyították-e?
1. Tim. 2. 5. 6. Eggy a' Közben-járó Kríztus,
ki magát minnyájunk váltságáért adta: Te-
bát a' Szentek esedező Közben-járók nem le-
hetnek? Ennél bolondabb Consequenzia
nem lehet, *A dicto secundum quid, ad di-*
ctum simpliciter. Mert Sz. Pál világosan,
és nyilván a' Meg-váltó közben-járást tu-
lajdo-

lajdoníttya egyedül Krístusnak: noha—
 másképpen *Galat. 3. v. 19. Deuter. 5. v. 5.*
 Mojsést Közben-járónak nevezi. És va-
 laki felebaráttját kéri, hogy Istennek i-
 mádkozzék érette, esedező Közben-járóvá
 téfzi az embert Isten előtt. Eggyúl-eg-
 gyik ilyen helytelenek minden egyéb
 Consequentziájok.

Ezeket én szíven dobogva halgatván,
 mondék a' Pápiſta embernek: Nem jút
 most eszembe, mit mondgyak. De ma-
 gam-is gondolkodom, és nállamnál tu-
 dósakkal szóllok, meg látod, léfszen vá-
 laszod.

Ezzel egy mástól el válánk. És magam-
 ban szálék, s. kezdém vizgálni, minémű
 bizonyításokkal szoktuk állatni, hogy a'
 dicsűült Szenteket nem szabad azon kér-
 ni, hogy érettünk könyörögjenek? Mi-
 vel ostromollyuk egyéb tudományit a'
 Pápiſtáknak? És világosan fel-találám,
 hogy nincsenek a' ~~I~~szent Írásban a' Római
 Ecclesia vallásával igyenessen ellenkező
 mondások: hanem csak emberi okosko-
 dásokkal, és Consequentziákkal viasko-
 dunk azok ellen. Az után egynéhány
 rend-béli tudós Prædikátorokkal beszélet-
 tem; és kértem, hogy mutassanak bár—
 csak egy olly mondást a' szent Írásban,
 melly igyenessen ellenzene valamely Pápi-
 sta

fla vallást? Soha csak edgyet sem mutat-
 hazának. Hanem arra fakadtak-ki, hogy
 ők dedukállyák Consequentziájokkal, Syl-
 logismusokkal, emberi okoskodásnak kö-
 vetkezésével erősfítik tanításokat.

Efzembe vém azért, hogy a' fok hívás-
 gos dicsekedések, és szent Irás mutogatá-
 fok, csak ál-orczázások; de volta-képpē
 semmi tudományokat szent Irással nem
 bizonyították; hanem csak emberi okos-
 kodással erősfítik a' Lutheristák, és Calvi-
 nisták. Azt-is meg-gondolám; melly bi-
 zonytalan, és csalatkozások alá vettetett
 az emberi okoskodás! Ezekből azt ho-
 zám ki, hogy külömben bátorságos nem
 lehetek annak Igazságában, a' mit okos-
 kodással ki-hoznak a' szent Irásból: ha-
 nem ha abban bizonyos léfzek, hogy a'
 Prædikátorok csalatkozhatatlanok efféle
 Consequentziák, és következtetések csinál-
 gatásában. És mivel ezt a' Prædikátorok
 sem hiszik magok felől; azt találám rajta,
 hogy általkodott vakmerőség nagyobb
 nem lehet, mint ha lelkiem üdvösségét, és
 örök boldogságom vesztését imillyen an-
 olyan Prædikátorok Consequentziájára
 függelstem.

Ez azért Első Ok, mellyért elébbi Val-
 lásomat meg kelle vetnem: Mert, noha
 minnyájan az Ujitók azt hirdetik, hogy
 sem-

femmit azon kívül nem kell hinni, a' mit Isten a' Szent Írásban tanított; noha azzal dicsekednek, hogy ők csak az Isten Igéjének emberi lelemények rosdájától megtisztított finom Igazságát tanítták: de miódazáltal éppen, és tellyesen minden Vallások, és tanítások, melly a' Pápiákkal ellenkezik, Szent Írás kívül-való: úgy hogy azokba csak egy sem találtatik az Isten Könyvében: hanem mind csak Prædikatori találmányok, és emberi okoskodásnak bizonytalan Consequentziáin éppítettett vélekedések.

A' Pápiák dolga nē így vagon. Mert ők azt hiszik, és tanítták: hogy, ha irva nincs-is némely Tudomány a' Szent Írásban: de, a' mi az Apostoli üdöktől fogva bevéttetett a' Keresztyén világtól, és Ecclesiától, azt úgy tartozunk hinni, mint hiszszük, hogy azok a' Levelek, mellyek Szent Pál neve alatt nálunk vannak, nem olyanok, mint a' kiktől maga írja, hogy ő nevére irtak mások-is Leveleket: hanem ugyan valósággal Szent Pál írási: és hogy ezek olly éppen maradtak, a' mint Szent Pál írta. Azon-képpen: ha valamit ki kell a' Szent Írásból Consequentziák által hozni: bizonyos mód vagon a' Pápiáknál, melyből tudhatni, hogy csalatkozhatatlan az ő Consequentziájok: tudni-illik,

lik, mikor az Anyaszentegyháznak köszön-
séges ítéleti ezt javallya. Mert a' Krisztus
Assicuratziója szerént, az Ördög ereje, és
ctalárdsága győzedelmet nem vehet az Ec-
clesián, hogy azt hamiságba ejthesse. Te-
hát a' melly dolgokat az Ecclesia ki-hoz a'
szent Irásból, nem lehet azokban hamis-
ság.

M Á S O D I K O K:

*Mert bátorságos, hogy a' Pápista Hitben
újdözülbetünk.*

MInd a' Lutherista, 's mind a' Calvi-
nista Tanítók edgyező értelemmel
hiszik, és hirdetik: hogy a' Pápi-
sta Hitben, sőt a' Barátok állapottyában,
szent emberek voltak. Nem csak Luther
Márton, *Lib. de Votis Monasticis*, hanem az
Augustai Confessiónak (*Apol. art. 4. Et Tit.
de Missa. Tit. de Votis*,) Apologiája, mely-
re esküsznek a' Luther Prædikátorok, egy-
néhány helyen Szentnek nevezi szent Fe-
renczet, ezeknek a' mostani fa talpú Bará-
toknak Isten után Apját, és Szerzetes ál-
lapottyok Rendelőjét. Hasonló képpen
Bernárdot, és Domonkost, Barátokat, és
új Barát Szerzetek indítóit Szenteknek ne-
vezi ugyan azon (*Apolog. art. 4. It Tit. de
Missa*) Augustai Confessiónak Apologiája,
mel-

mellyet Libro Concordiæ-ban foglaltak. Calvinus-is, *Lib. 4. cap. 7. v. 22.* Szentnek nevezi Bernárd Barátot. Ezeknek nyomdokiban lépik a' *Wittebergai Superintendens Fridericus Baldvínus*, a' Magyar Kaláúz ellen írt Könyvében, és nyilván valilya: hogy a' Pápista Hitben sok Szentek voltak: és hogy ő nem meri kárhozatni a' Pápistaságban élt régi Eleit: (*Phosphori pagina 220.*) *Multos verè Sanctos fuisse in Papatu, facile concedimus.* (*Pag. 950.*) *Maiores nostri vixerunt in regno Antichristi, quos damnare nolumus.* És azt soha csak egy Lutherista, vagy Calvinista Tanító sem mert mondani, hogy az Apostolok idejétől fogva Luther Mártonig mind el-kárhoztak, kik a' Pápához halgattak. Nem is fér egybe az Istennek sok nyilván való ígéretivel, hogy a' Krisztus tagjai, és Anyaszentegyházának fiai, eñyi sok esztendők forgásában tellyefséggel ki-gyomláltattak, és el fogyatva lettek volna, Meny-ország kapuja úgy bé-tétetvén, hogy senki nem üdvözült volna, mind annyi sok száz esztendők folyásában, melyekben a' Pápához halgattak, z' kik Keresztyén nevet viseltek; és a' Római Ecclesiától vévén Sacramentumokat, azzal egy Isteni szolgálót gyakorlottak, annak engedelmeisége alatt éltenek.

Igy lévén azért, hogy a' régi jámbor Eleink a' Pápiſta Vallásban üdvözültek, és a' Barátok Szentek voltak: nem valami gyanakodó vélekedéssel, hanem tapasztalható igazságnak erejével. Következik két dolog ebből.

Első: Hogy, a' melly Vallásban, és Baráti állapotban Szentek lehettek, és üdvözülhettek a' Régiek; bátorságos, hogy abban mi-is Szentek lehetünk, és üdvözülhetünk, ha erkölcsünk megfelel Vallásunknak. Mert nagyobb kegyetlenség, és rettenetesebb személy-válogatás annál nem lehetne, mint ha Isten azért a' Hitért minket karhoztatna, melyben Eleinket Szentségre, és mennyei boldogságra magasztalta.

Másik: Hogy, ha a' Pápiſta Hitben valaki Szent volt, és üdvözült: bizonyos, hogy igaz a' Pápiſta Hit; és azon kívül senki szent nem lehet; senki nem üdvözülhet; senki igaz Hitet nem követhet. Mert Isten szava amaz: *Sine Fide impossibile est placere DEO*, Hebr. 11. 3. 5. 6. Igaz Hit nélkül lehetetlen hogy valaki kedves legyen Istennél. Mivel Habac. 2. v. 4. Rom. 1. v. 17. Gal. 3. v. 11. Hebr. 10. v. 38. *Iustus ex fide vivit*; Az igazak lelki élete Hit nélkül nincsen. És, Mar. 16. v. 16. *Qui non crediderit, condemnabitur*; A' ki igaz Hit

Hit

Hit nélkül vagyon, el-kárhozik. Tehát lehetetlen, hogy szent légyen, és Űdvőzűlyőn egyéb, hanem a' kinek igaz Hiti vagyon : Tehát igaz Hitben vőltak szent Ferencz, szent Bernárd, szent Domonkos, Barátok; mivel Szentek, az-az, Isten előtt kedvesek vőltak.

Azon-képpen Isten szava az : *Ephes. 4.* v. 5. hogy, miképpen egyy Istennél, egyy Keresztségnél több nincsen; úgy egy igaz Hitnél több nem lehet. Ha azért a' Pápiſta Hit igaz Hit vőlt (mint hogy annak kellett lenni, ha ő benne Szentek vőltak) bizonyos, hogy annál több igaz Hit nem lehet.

Ez a' gondolkodás úgy meg-győzte elmémet, hogy a' Pápiſta Hitnek követésében semmi tartózkodásom nem lehetett. Mert azt én bolondnak itélem, valaki az űrők Űdvőtség dolgában el-hadgya a' bizonyost a' bizonytalanért, és bátorságosb útát nem követ. Bizonyosb pedig, és bátorságosbb abban a' Hitben lenni, melyben minnyájan vallyák, hogy szent, és Isten előtt kedves lehet, s Űdvősségre juthat ember; hogy-sem azt követni, a' miről főkán el-hiszik, hogy veszedelemre viszen. Mi, és velűnk a' Lutheristák, azt hiszszűk, hogy a' Calvinista vallásban nem Űdvőzűl, hanem űrők kárhozatra jut ember:

a' mi láthatatan? Ennek felette, az Apostoli Cselekedetben, a' szent János látásában, sokszor említettik, emez, vagy amaz Városban lévő Ecclesia, és mindenik láthatónak mutatattik. Ha azért a' rész szerint való Ecclesiák láthatók voltak; hogy lehetett az egész Ecclesia láthatatlan? Végrezetre: senki azt nem tagadhattya, hogy az Apostolok idétt látható Gyülekezet volt a' Hívek Ecclesiája. Tehát a' szent Írásból tudjuk az Ecclesiának láthatóságát. Hogy pedig az után láthatatlanná változott, sohált nem olvassuk. Sőt, mivel Krisztus nem egynéhány eszendőre, hanem maradandó formával rendelte, hogy az Ecclesiának meg-mondhassuk bántásunkat; és, hogy az Ecclesia Püspökök által igazgattassék (mert ugyan-is mind ezekre nagyobb szükség vagyon az Apostolok halála után, hogy sem ő élőkben) következik, hogy az Ecclesiának láthatósága világ végig tart.

MÁSODSZOR: hogy Krisztusnak e' földön, nem volt, és nincsen, nem-is leszen világ végéig láthatatlan Ecclesiája, nyilván mutattya a' szent Írás:

I. Mert szent Pál írja, *Rom. 10. v. 17. 14.* hogy a' Hit hallásból vagyon: a' hallás Isten Igéjének Prædikálásából: a' Prædikálás Istenől küldetett Tanítók által.

Tehát, valahol igaz Hit vagyon, ott az Isten Igéjének prædikálása, és Lelki Páfztorok szolgálattya vagyon. A' Krisztus Ecclesiájában igaz Hit vagyon: mert, ha az nem volna, Őrdög barlangja, nem Krisztus nyája volna. Tehát a' Krisztus Ecclesiájában Isten Igéjének prædikálása, és igaz Tanítók szolgálattya vagyon, Valamelly Gyülekezetben pedig ezek vannak, az láthatatlan nem lehet. Mert, a' kik prædikálnak, és a' kik halgattyák a' prædikálást, azok egy mástól el-rejtve nem lehetnek

Hasonló-képpen: Keresztség nélkül nem lehet Keresztyénség; *Joan. 3. v. 5.* A' hol pedig Keresztség szolgáltatik, ott látható Gyülekezetek vagyon azoknak, a' kik keresztesznek, és keresztesztetnek,

Végezetre: Az Ur Vacsorának szolgáltatása mind addig tart az Ecclesiában, míg el-nem jó Krisztus: *Mortem Domini annuntiabit, donec veniat, 1. Cor. 11. v. 26.* Tehát mind addig látható lesz.

II. Mert a' Krisztus Ecclesiája, Krisztus teste; *Eph. 2. v. 22. 23.* Ez pedig a' Test nem egy tag, úgy mond szent Pál, hanem *1. Cor. 12. v. 12. 14. 21.* sok külömböző tagoknak eggyeségéből áll. Tehát csak ott lehet a' Krisztus Ecclesiája, a' hol sok külömböző tagoknak eggyezése vagyon. Valahol

hol pedig sok külömböző tagok eggyeznek, lehetetlen, hogy az a' sokaság láthatatlan legyen.

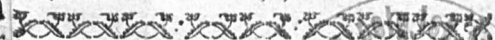
III. Azt írja szent Pál, *Ephes. 4. vers. 11.* hogy a' külömböző tagoknak, külömböző tiszti, hivatallya, és szolgálattya vagyon az Ecclesiában. Némellyek Pásztorok, és Tanítók, kik mind addig éppítik, és a' hamiságtól óltalmazzák az Ecclesiát, míg Krisztus eleibe jutunk. Lehetetlen, hogy az a' Gyülekezet láthatatlan legyen, melyben a' Kősséget taníttják, őrzik, óltalmazzák a' hamiságtól. Hanem ha azt itéled, hogy a' Juhász olly Juhokat őrizhet, melyeket nem láthat.

IV. Az Ellenkezők egyenlőül taníttják minnyájan, hogy a' Krisztus Ecclesiája nem egyéb, hanem olly Gyülekezet, melyben az Isten Igéje igazán taníttatik, a' Sacramentumok tisztán szolgáltatnak. Ez ha úgy vagyon; lehetetlen, hogy a' Krisztus Ecclesiája láthatatlan legyen: mert, a' hol az Isten Igéje taníttatik, Keresztség, és Ur Vacsora szolgáltatik, láthatóságnak kell ott lenni.

HARMADSZOR: Ha a' Pápiaság hamis bálványozás vólt, (a' mint vitattyátok) ne hidd, hogy igaz-hitű, és nem képmutató, 's Hit-áruló vólt az a' Lutheranus, a' ki a' Pápa birodalma alatt szintén úgy visel

viseelte magát mint a' több Pápiflák. Mert, ha a' Pápiflák Sacramentomival élt, azoknak tanítását halgatta, és minden Isteni szolgálattját gyakorlotta; noha belső-képpen mást javalott: szinte olyan volt mint ha most valamelly Lutheránus, Török-közzé menne, meg-metáforázná magát, és mindenben a' Mahomet törvényéhez alkalmaztatná Isteni szolgálattját, Religio-ját. Efféle kép-mutatók, Krisztus-előtt utálatosok. Mert, *Luc. 5. 26. Matt. 10. 23. 33.* A' ki emberek-előtt szégyenli az Igazságot, meg-tagadgya azt Krisztus az Atya-előtt. És, a' ki szível hiszen; ha űdvőzűlni akar, *Rom. 10. 2. 1. Orefit confesio ad salutem*, Szájjal-is vallási kell az Igazságról tenni.

Mind ezeket azért meg-fontolván, meg-erősödöm abban; hogy, ha bátorságossan akarom űdvősségem dolgát rendelni, ki kell költőznem a' Luther, és Calvinus aklából, és a' Sz. Péter Hajójába kell mennem.

HARMADIK OK:

Mert a' Hit dolgairól bizonyost nem tudhatni, a' Luther, és Calvinus Taborában.

Fondamentomúl vetik azt egyenlő-képpen a' Luther, és Calvinus követői, hogy, a' Hit dolgaiban, egyebet nem kell

26 III. OK: Bizonytalan mindénben
hinnünk, hanem a' mit Isten a' Sz. Írásban
előnkbe adott. Azt pedig hallani sem a-
kariák, hogy Írás-kívül, *Traditum DEI*
Verbum, Isten Igéje találatnék.

Ez ha így vagyon: világosan követke-
zik, hogy űk, semmit bizonyosan, és Ke-
refztyén hittel, nem kihatnek, hanem csak
valami gyanakodó vélekedéssel.

ELŐSZÓR: Ezt így bizonyítom: A' Sz.
Biblia mondásit, és azokat a' dolgokat,
mellyeket Hitünk-elcibe ad a' Biblia, na-
gyobb, erősebb, és bizogysb hittel nem
valhattuk, mint azt vallyuk, hogy a' Bi-
liában foglat Könyveket, Isten íratta embe-
rek-által; és hogy olly tisztán, éppen ma-
radtak, a' mint Isten íratta. Mert egész, és
tellyes oka, miért hiszszük igaznak a' mi a'
Bibliában vagyon, nem egyéb, hanem hogy
bizonyosan hiszszük, hogy Isten tanításá-
ból, izgatásából, vezérléséből íratott a' Bi-
bliának minden könyve: és olly tisztán ma-
radott, a' mint Isten íratta.

Ebből következik, hogy, a' melly csa-
latkozhatatlan, és tekéletes Isteni hittel
vallyuk, a' Biblia tanítását: azon igaz hit-
tel, és nem csak valami gyanuságos véle-
kedéssel, kell azt is hinnünk, hogy mind a-
zokat a' könyveket, mellyek a' Bibliában
vannak, Isten íratta; és olly éppen marad-
tak, a' mint Isten íratta. És, ha ezt bizo-
nyos

nyos hittel nem hiszszük, semmit a' Biblia tanítási-közzül bizonyosan nem hihetünk.

A' Luther, és Calvinista vélekedés-szerént, lehetetlen hogy ezeket bizonyosan hidgyúk. Mert ők azt vallyák, hogy bizonyos, csalatkozhatatlan, és Isteni hittel nem hihetünk egyebet, hanem csak a' mi a' Sz. Írásban találunk. De a' Bibliában nem talállyuk írva, vagy nevezet-szerént, eggyenként, vagy közönségesen a' Bibliának minden Könyvéről, hogy azok Istentől íratlak, és olly tisztán 's éppen maradtak, mint az Isten íratlak. Tehát azt bizonyos hittel nem valhattuk. Második része az Erősségnek, azzal bizonyodik: Mert fohúlt senki a' Sz. Írásban nem olvasta, hogy a' Bibliában foglat könyvek, eggyül-eggyig mind Istentől íratlak, és tisztán 's éppen maradtak.

De bár a' Bibliában azt olvasnók-is, hogy a' Biblia Isten Igéje; sőt, bár a' Biblia Könyveinek száma, és Laistroma írva-vólna-is: arról az Írásról, melyben ez a' Laistrom táltatnék, ugyan azont mondhatnók, hogy írva nincsen, hogy azt Isten íratlak. És így, vagy arra kell jutnunk, hogy a' Keresztyén Hitnek, első, és leg-derekasb tudományát (tudni-illik, hogy a' Bibliában foglat Könyvek, Isten szavai: és hogy olly éppen, és tisztán maradtak ennyi idő forgásában,

mint Isten íratta,) Traditióból, és nem írott Bibliából vett Isten szavából hiszszük. És így, nem igaz, hogy semmit Keresztyén hittet nem tartozunk hinni, a' mit Sz. Írásban nem olvasunk. Vagy, ha a' Lutheristák, és Calvinisták felvetett fundamentumát helyén hagyjuk: bizonyosan nem hihettyük, hogy a' Biblia, és annak nevezet-szerént minden könyvei, Isten szava, és tiszta épségben maradt. Ezt pedig, ha bizonyosan nem hiszszük, azokról sem lehet bizonyos hitünk, a' mi a' Bibliában taníttatik. És így, a' Luther, és Calvinus követők vallása-szerént, semmit ők bizonyosan nem hihetnek.

MASODSZOR: Itt is azt fundamentomól kell vetnünk; hogy a' Sz. Írásban foglalt igaz Tudomány, a' Szent Írásnak igaz értelmében áll. Mert 2. Cor. 3. v. 6. 9. *o^o bötű* (igaz értelem-nélkül) *meg-ál:* és (a' mint Sz. Péter szól,) 2. Petri 3. v. 16. *veszedelmet szerez*, ha hamissan értetik. Azért, az Isten szava, csak abban az értelemben Isten szava, melyben Istentől mondatott. Ebből következik; hogy a' Hit dolgaiban, bizonyost nem tudhatunk, valamíg a' Sz. Írás igaz értelmének bizonyosan végére nem megyünk. Mert a' Sz. Írás értelméről támadott külömbözésben, nagyobb bizonyosság nem lehet, hanem csak olyan

lyan, a' melly, bizonyossan tudgyuk, hogy ez, és nem amaz, a' Sz. Írásnak igaz értelmé.

A' Luther, és Calvinus követők, nem mutatnak, és, Hitők-szerént, nem-is mutathatnak csalatkozhatatlan módot a' Sz. Írás bőtűje igaz értelmének ismémentire: mivel olly Írás-magyarázót nem nevezhetnek, melly annak igaz értelmét, tévelyedhetetlen Igazsággal taníthassa. A' mint ezekből ki-tettszik.

I. A' Sz. Írás önnön-maga, meg-nem magyarázza mondásinak értelmét. Krisztus mondotta: *Ez az én Testem.* Ezek olly világos szók, hogy akar.ki meg-értheti. De minémű értelemben kellyen ezeket venni, nem olly könnyű meg-itélni. Mert a' Sz. Írás meg-nem mongya, ha a' szókat, maga ereje-szerént, csak tulajdon értelemben kell-e venni; vagy Figurátè, szókatlan, és titkos jegyzés-szerént. És, ha tulajdon erejekben kell a' szókat hadni, meg-nem magyarázza a' Sz. Írás, mint kellyen érteni, hogy Krisztus Kenyeret vett kezébe, és az-után, maga Testének mondotta, a' mit kezében tartott. Bezzeg, ha a' Sz. Írás valahol azt mondaná, hogy, *A' Testem, Test-jelét kell érteni; vagy hogy, A' Testem, kenyérel-együtt Testet kell magyarázni; vagy hogy, A' Krisztus szavának erejével, a'*

Kenyér Testé változik: közbe-vetés nem volna; mivel minnyájan az Isten magyarázattyán meg-állanánk. De világossan, ki-fejezett szókkal, efféle magyarázat nincs a' Bibliában.

A' mit ezekről az Urunk szavairól mon-dék, azont mondom minden egyéb Szent-tentziákról, mellyek értelméről vizfsza-vonyás vagyon. Mert azok-közzül, csak egyről sem olvassuk világos magyarázat-tal ki-fejezve a' Bibliában, minémű érte-lemmel kellyen afféle mondást venni: *Proprie*, vagy *Figuratè*; tulajdon jegyzésében-e, vagy mást árnyékozó értelemben vé-telesek a' szók folyása.

II. Ki-ki maga, olly Irás-magyarázó nem lehet, hogy meg-ne csalatkozhasék, és meg-ne csalhasson. Mert a' Keresztyén-ségben, első dolognak írja Sz. Péter an-nak tudását, hogy, 2. *Petri* 1. v. 20. *Propria interpretatione*, magok tulajdon ér-telme-szerént, nem magyarázhatni a' Sz. Irást: mivel az, nem embertől, hanem I-stentől eredett. 1. *Cor.* 1. v. 11. senki pe-dig az Isten dolgot nem tudgya, hanem csak az Isten. Nem-is lehetne annál nagyobb balgatagság, mint ha valaki azt itélné, hogy kinek-kinek maga tettészése, csalat-kozhatatlan mutatója a' Sz. Irás értelmé-nek.

III. Az Ecclesiának, tekéletes hite nem adnak a' Luther, és Calvinus hadai. Mert nyilván vitattyák: hogy, *Errare potest*, el-tévelyedhetik, meg-csalathatik az Ecclesia. Azért, általlyában helyt nem adnak az ő tanításának. Méltán-is cselekedszik, ha az Ecclesia hamissat taníthat. Mert, honnan tudgyam, hogy akkor nem tanít hamissat, mikor az Írást magyarázza?

Valaki pedig el-hitetheti magával, hogy az Ecclesia hamissat taníthat az Írás magyarázásban, semmit bizonyosan nem lehet. Mert így gondolkodhatik: Im hallok, hogy, *Ecclesia potest errare*; tévelygésre, hamis Vallásra juthat, és vihet az Anyaszentegyház: Mentül inkább én, egy ember lévén, tévelyeghetek? Ki tehet, és honnan, vagy miből tehet valaki engem bizonyossá, hogy mindén, 's mind az Ecclesia, melyben vagyok, tévelygésre nem jutottunk?

Bezzeg a' Romai Ecclesiának fiai, nem így haboznak: Meg-adgyák a' Sz. Írásnak az ő bőcsülletit: és el hiszik, hogy az, a' Hit dolgainak igazgató finóra, és csalatkozhatatlan mértéke: De nem magán egyedül a' bötű; sem a' tulajdon értelmünk szerént való magyarázattya; hanem az okkal a' több Regulákkal, mértékekkel együtt, mellyeket maga a' Sz. Írás mutatott: 1. Mi

kor azt parancsolta, hogy, Nem csak az I-
rott Tudománt kövessük, hanem a' mit
szóval előnkbe ad a' Traditio. 2. *Thessal.*
2. v. 14. Mikor azt hadgya; hogy, *Matt.* 18.
v. 17. Pogánynak tartsuk, a' ki meg-nem
nyugszik az Anyaszentegyház tanításán.
Mert ezek-által kell meg-tanúlnunk, igaz
értelmét, és magyarázattját a' Sz. Írásnak.

Azért, a' kik a' Romai Pápához halgat-
nak, a' Krisztus hagyása-szerént járván, csa-
latkozhatatlan Tanítótúl értik, mellyek
a' Sz. Könyvek, és mint kellyen azokat
magyarázni. Mert világos szókkal paran-
csolja Krisztus; hogy, ha valamiben meg-
bánt, és háborít felebarátunk (mint-hogy
igen meg-bánt, a' ki Hitünket, és Vallá-
sunkat kárhoztattya,) fedgyük-meg első-
ben. *Matt.* 18. v. 15. 17. Ha nem fog rajta,
vessük az Ecclesia-eleibe dolgunkat. A' ki
annak szavát nem fogadgya, a' ki meg-nem
áll annak ítéletin, Pogánynak tartsuk.
Affecurál pedig, és bizonyossá télsen, hogy
ezt az Ecclesiát, *Matt.* 16. v. 18. az Eördög
ereje meg-nem győzi, és tévelygésbe nem
ejti. Mert, Ez az 1. *Tim.* 3. v. 15, Igazság-
nak Oszlopa: Ezt az Igaz Pásztorok, vi-
lág végéig éppítik, és óltalmazták *Eph.* 4.
v. 14, a' hamis Tudományok forgó-szelei-
től.

Azért mi-közöttünk, mind tudós tudat-
lan,

lan, egy-aránt meg-nyugszik azon, valamit az Ecclesia előnkbe ad a' Sz. Könyvekről, és azoknak igaz értelméről. És ha valaki, akár-minémű színnel, szokatlan, és az-előtt nem hallatott. Tudományt kezd hintegetni: meg-tartjuk az Isten hagyását, meg-probáljuk a' lelkeket: tudván, hogy sokszor a' hamis Tanítók, Apostoloknak mutogattyák magokat, és az Eördög 2. Cor. 11. v. 14. Angyallá tűnik. Minek-okáért, arra a' Próba-kőre vizsgáljuk, mellyet Isten mutatott.

Először azért: Valaki Újságot kezd tanítani, a' Keresztyénségnek egyenlő értelme-ellen, azt minden tartóztatás-nélkül meg-vetjük. Mert ezt sokszor 's erősen meg-vagyon parancsolva: Galat. 1. v. 8. 9. 2. Joan. v. 10. Ro. 16. v. 17. Philip. 2. v. 2. Cap. 3. v. 16. 1. Timoth. 6. v. 20. Hebr. 13. v. 9.

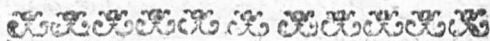
Másodszor: A' ki az Apostolok idejétől-fogva rend-szerűen következő Lelkipásztorok-ellen pártot üt, és azoktól elszakad, mingyárt kárhoztattyuk. Mert parancsolatunk vagyon arról, hogy Lelkipásztorinktól halgassunk: Heb. 13. v. 17. 1. Joan. 4. v. 6.

Harmadszor: Mihent valami vizsgálványos támad, mint az ó Testamentumban a' Papok-eleibe kellett azt vetni, és

34 III. OK: Bizonyítalan mindenben
 azoktól várni; *Deuter.* 17. v. 8. 9. *Jerem.* 3.
 v. 15. *Cap.* 23. v. 4. *Aggái* 2. v. 12. *Malack.*
 2. v. 7. úgy az Új Törvényben, példát ha-
 tak az Apostolok mit kell művelni. Mert,
 mikor ő-idejekben versengés támadott
 volna, Ha meg-kelleyen-e tartani a' Mo-
 yes Törvényét? Eöszve gyűlének az Apo-
 stolok, és Vének: *Actor.* 15. v. 6. el-vége-
 zék, mit kell inni, és követni. Az-után
 is, azont cselekedtek az Egyházi Pásztor-
 ok, mihent valamelly nevezetes Tévely-
 gés fakadott: mint a' *Nicenum*, *Ephesinum*,
Chalcedonense Concilium példájából ki-tet-
 tszik. És valamit az Apostoloktól szá-
 mazott Lelki-pásztorok el-végeztek, az
 minden Keresztyén ember, kételkedés-nél-
 kül követte. Mert a' kőtségnek legelte-
 tésit, Isten efféle Pásztorokra bízta: *Eph.*
 4. v. 11. *Actor.* 20. v. 28. *1. Petri* 5. v. 3. *1.*
Corinth. 12. v. 28.

Mivel azért, nem csak a' tudósokért,
 hanem a' tudatlanokért-is meg-hólt az Ur
 Krisztus: mivel az igaz Hitre, mint tudós
 tudatlan egy-aránt köteles, úgy hogy, a'
 nélkül lehetetlen valakinek Isten kedvébe,
 és üdvősségre jutni: *Heb.* 11. v. 6. *supra*,
fol. 20. Isten-is, mind tudósnak tudatlan-
 nak, világos, bizonyos, csalhatatlan utat
 mutatott az Igazság ismiretire: Azt tudni-
 illik, hogy a' Krisztus Urunktól fundálta-

tott, az Apostoloktól éppítettett, és világ végéig Lelki Pásztoroktól őriztetett, Ecclesiának tanítását kövessük. A' ki azért a' Keresztyénségben meggyökerezetta mihent eszébe vészi, hogy az Apostoli időktől-fogva kézzől kézreadott Tudomány-ellen tufakodik valaki, azt mingyárt ragadozó Farkasnak, és Hit-árulónak tartja: úgy-mint Luthert, Calvinust, és az utánnok lázzadott Predikatorságot.

NEGYEDIK OK:

Mert a' Luther, és Calvinista Gyülekezet, nem igaz Ecclesia.

I Gazán írja Sz. Agoston, *lib. 4. de Sym.* c. 10. 13. és Cyprianus Mátyr; *de Unit. Eccl. nu. 20.* hogy Isten, annak Attya nem lehet, a' kinek nem Anyja az Ecclesia. És, valamint a' Noe Báráján-kivül, senki meg-nem tartatott: úgy az Ecclesián-kivül, senki nem üdvözülhet. Krisztus Urunk is *Matth. 18. v. 17.* Pogány-nak mongya, valaki meg-veti az Anyaszent-egyház egyettségét, szó-fogadatlan szakadásával. Mivel azért az Ecclesia, *Eph. 1. v. 22. 23.* Krisztus Teste: valaki az Ecclesián-kivül vagyon, annak feje nem lehet a' Krisztus. Tehát, valamint kerüllyük kárhozatunkat, úgy kell kerülnünk a' hamis Ecclesiának szövérségét. B6 Hogy

Hogy pedig a' Lutherista, és Calvinista Gyülekezet nem igaz Ecclesia, így bizonyítom.

Lehetetlen, hogy az a' Gyülekezet, Kristus Ecclesiája legyen, mellynek az Apostolok idejétől-fogva, minden időben, Tanító Doktori, Pásztori, Gyülekezeti névóltanak. Mert Sz. Pál, világos szókkal írja; *Eph. 4. v. 13.* hogy, Isten az Ecclesiában, szintén addig, míg minyájan eleibe-megyünk, Tanító Doktorokat, és Pásztorokat tart, kik éppítsék, és őrizzék az Ecclesiát. Azon-kivül, Sz. Pál írja, hogy *Rom. 10. v. 14. 17.* Hit nem lehet prädikálás-nélkül, és Istentől küldetett Lelki-pásztorok-nélkül: Tehát, a' hol Hit vagyon, Tanítónak kell ott lenni. A' Kristus Ecclesiája pedig, Hit-nélkül nem lehet: Tehát soha Tanítók-nélkül sem maradhat. Végezetre, Ő-maga Kristus azt igéri; hogy soha *Matt. 26. v. 18.* a' Pokol erőt nem vészzen az Ő Ecclesiáján. Nagy erőt venne pedig, sőt olyat, kinél nagyobbat nem-is vehetne, ha minden Tanító Pásztorit el-fogyatná az Ecclesiának; ha Isten Igéjének hirdetésétől Keresztség szolgáltatástól, Ur-vacsora osztogatástól, meg-fosztaná. Az-is Sz. Pál írja; *1. Cor. 11. v. 26.* hogy mind addig marad az Ur-vacsora osztogatása az Ecclesiában, míg el-jű Kristus az ítéletre.

Tagadhatatlan Igazság pedig az, hogy Luther előtt, Ezer esztendőnél tovább, egy Doktora, Lelki páfztora, és Tanítója nem volt a' Lutherista, vagy Calvinista vallásnak. Mert, ha minden Nemzetségek, Tartományok, Városok Historiáit, minden Egyházi Doktorok írásit által-olvasuk-is, sohált egy embert nem találunk nevezetni, ki ilyen Hitben, és Vallásban lett-vólna, mint a' Lutheristák, vagy Calvinisták. Ha külömben vagyon: bár csak egyet nevezzenek, *Quis? Ubi? Quando?* Ki volt, Hol volt, Mikor volt, a' ki ilyen Tudományt követett?

Illyricus, és hasonló csúfos emberek, neveznek egy-néhány Régieket: kik-közül Egyik, egy-valamelly dologban ellenkezett a' Pápával, és a' Római Vallással: Másik másban vont vízfízáit, és így, neveznek olyakat, kik Egy, vagy Két, Három dologban eggyeztek a' Luther vagy Calvinus maradékival. De merő bolondság azt itélni, hogy, a' kik a' Pápát szidalmazták: a' kik egy, két, három dologban eggyeszkedtek, a' Calvinus, vagy Luther Uj Gyülekezetiivel, azok Calvinisták, vagy Lutheristák voltak. Mert a' Török, sok dolgokban ellenkezik a' Pápista Hittel, mellyekben eggyez a' Calvinistákkal: úgy-mint, hogy a' Pápát nem hiszi Krisztus Vi-

carissának: Az Ur-vacsorát, Krisztus Testének nem vallja: A' Képeket, és Ereklyéket, pőki's meg-útállyá, &c. De azért, a' két, vagy három dologban-valo egygyezésért, a' Törököt Calvinistává nem tehetni. Ennek-felette, a' kiket emlegetnek, azok egyszer's mind Lutheristák, és Calvinisták nem lehettek; noha, a' minémű Vallásokért ezeket Lutheristákká akarják tenni, ugyan-azon Vallásokat a' Calvinisták-is javallják.

De mi szükség ezen mulatnunk? Magok a' Lutheristák, és Calvinisták azt vitatják; hogy Láthatatlan, és el-rejtve-vólt Luther-előtt az ő Ecclesiájok. Ez annyit téfzen, hogy, nem mutathatnak csak egy Várost, vagy falut, a' hol Luther előtt, prædikállott, keresztelt, és egyéb Isteni szolgálatot gyakorlott-vólna az ő Ecclesiájok. Ha azért Luther, és Calvinus-előtt, úgy meg-győzte az Eördög az ő Ecclesiájokat, hogy azt senki nem láthatta; sohált annak Templomi, Tanítói, Sacramentum szolgáltatói, nem találtattak; sem Kereszttség, és Ur-vacsora szolgáltatatás, sem Isten Igéjének hirdetése nem vólt benne: nyilván-való, hogy nem olyan az ő Ecclesiájok, minéműnek mondotta Krisztus az Igaz Ecclesiát. Mert, hová lehet az Ördögnek nagyobb győzedelme valamelly

Gyülekezeten, mint mikor azt úgy le-
nyomja, hogy sohúlt Tanítéja, Templo-
ma, Sacramentom szolgáztatása ne marad-
gyon? ismérhetetlen, és láthatatlan legyen!

Mivel azért ebből, és egyéb sok Jelek-
bül, meg-tapasztalám, hogy nincs igaz
Ecclesia a' Luther, és Calvinus követők-
nél: ha lelkemet vesztetni nem akartam,
ki kellett közzűlők állanom: tudván,
hogy az Igaz Ecclesián-kivül, nem ada-
tik üdvösség.

~~meg fogok állani a' helyen.~~
Ö T Ö D Í K Ö K:

Mert a' Romai Ecclesiá-nak igazsága
tagadhatatlan.

Bizonyos, hogy az Apostolok-idétt,
a' Romai Ecclesiában, tekeletes i-
gaz Hit, és tudomány volt: Mert
Sz. Pál írva hárta, mikor azt mondotta;
Rom. 1. v. 12. hogy Ő Egy Hitben vagyon
a' Romaiakkal. *Per eam, qua invicem est,*
Fidem vestram, & meam. Azt-is e' hez
adta; hogy, *ibidem v. 8.* A' Romai Hit,
az egész világon prädikáltatik: hogy
Rom. 15. v. 14. a' Romaiak, tellyesek fze-
retettel, és minden Isteni Tudománnyal.
Végezetre azt mongya felölők; hogy *Rom.*
16. v. 19. 20. az Ő Engedelmességek jó

hi.

40 V. O K: A' Romai Ecclesiának
híre-neve, bé-töltötte a' Világot: és ké-
ri Istent (vagy jövendőlli,) hogy az ő lá-
bok-alatt, meg-rontassék az Eördög.

Ezt azért, az Apostolok idejében meg-
gyökerezett igaz Hitet, soha annak-után-
na el-nem változtatta, és új hamisságok-
kal meg-nem mocskolta, meg-nem Eret-
nekítette a' Romai Ecclesia: mint szem-
látomást ki-tettszik az egész Egyházi Hi-
storiák, és egyéb tudós Szent Emberek i-
ráfinak folyásából.

Az Isten Juhaira vigyázó Pásztoroknak,
mindenkor oly szorgalmatos gond-viselé-
se volt arra, hogy, ha ki Ujságot, és hamissá-
got kezdett, melly az-előtt nem hallatott,
ottan ellenzeték: és, *Galat. 2. v. 8. 9. 2.*
Joan. v. 10. Rom. 16. v. 17. Phil. 1. v. 2. &c.
suprà fol. 33. az Apostoli parácsolat-szerént,
kárhoztatták, a' ki valamit az ellē hintegé-
tett, a' mit eleitől fogva tanúlták-va. An-
nak-okáért, *Irenaus, Tertullianus, Theodo-*
retus, Epiphanius, Philastrius, Szent Agoston,
és az Egyházi Historicusok, írva hadták, a'
Keresztyénség kezdetitől-fogva az ő ide-
jekig, kik, Mikor, Miben, kezdettek
szakadási, mellyért őket az Ecclesia Eret-
nekek Laistromában írta.

A' Szent Páspókók, és Pásztorok, mi-
hent efféle Farkast érzettek, ki a' Hitnek
tisztá forrását fel-akarta zavarni, és a' Kri-
stus

us Juhait igyekezte el-ragadni az egyszer meg-állapodott Igazságtól: mingyárt megszóllaltak: Könyveket írtak: Gyülekezeteket hirdettek: Átkokat kiáltottak: bölcs íráfokkal hartzot állottak: Szám-ki-vetést, Mártyróságot szenvedtek az Igazság óltalmáért. Ugyan-is, ha ezt né cselekedték-vólna, foszva maradtak vólna az igaz Pásztor-ságtól, és árulói lettek-vólna az Igazságnak. Azért, csak egy Faluban támadott hamisságot-is fel-jegyzettek, hamissítottak, kárhoztattak; senkinek ebben nem kedveztek.

Mind ennyi íok Éretnekségek laistromiban, ennyi Historiákban, Concíliumokban, Sz. Atyák írásiban, Senki soha azt nem említi, hogy a' Romai Ecclesia, valaha valamelly Tévelygést kezdett, vagy követett-vólna: Soha senki nem jelentette, hogy valamikor változtatta volna azt, a' mit Sz. Pétertől, Páltól tanúlt-vala. Most-is, senki meg-nem mondhattya, mi időben? Ki-által? Micsoda Ágazatban, tett változást a' Romai Ecclesia? Maga, ha olly nagy változást tett, mint az Új Tanítók hirlelik: tudni kellene, Melly idő-tájban? Melly Esztendő forgásában? Ki által? Mint? és Miben lehet a' változtatás? Melly titkon nem lehetett: mert a' Közenséges Hitnek, Szokásnak, Szeretáfsnak ellenzése, vagy változása, titkon

nem lehet: mivel, hirdetni, tanítani, szokásba venni újonnan valamit, nem lehet olly titkon, hogy az emberek meg-ne sajdítsák.

A' Romai Pápáktól, némelly rend-tartásban, külömböztek néha a' Püspökök: úgy-mint, a' Húsvétillésében, Sz. Cyprianus; a' Keresztelésnek némelly Ceremoniáiban, Szent Ambrus. A' Romai Pápák-közzül némellyek, feslet-életűk voltak: némellyeknek, magán-válo alkalmatlan vélekedési vóltanak. Mind ezeket, bé-írták a' Historiákba: feddették, és ellenzették sokan a' fogyatkozásokot, és gonosz erkölcsöket. De hogy a' Romai Ecclesia a' Hitben valami változást tett volna, soha senki, csak gyanúság-képpen sem említette. Maga, ha illy sok, és illy nagy dolgokban változtatást tett az Apostoli tudományban, mint a' Lutherista, és Galvinista tanítók felfegetik: hihetetlen hogy, ennyi sok Historicusok-közzül, senki erről ne emlekeznék, ennyi sok Szent, és vigyázó Püspökök-közzül senki, ellenkezője nem találkoznék. Mert, ha a' Pógány, és Arianus Császárok dühösködésétől nem féltek a' Keresztyén Tanítók, hanem ellenek állottak, írtak, és holtig viaskodtak: mennél inkább a' Romai Ecclesiának ellenc-állottak volna, ha valamiben hamisra

fra hajlott-vólna? holott, Ezer és több esztendő-forgásában, nem olvassuk, hogy senkit a' Romai Pápa halállal büntetett-vólna, véle-valo ellenkezésért.

Bizonyos tehát, hogy a' Romai Ecclesia, el-nem hajlott attól az Igazságtól, melyet az Apostoloktól szopott; el-nem változtatta első Hitit: hanem, az Apostoli Írások bővíjével-eggyütt, az Apostoli Írások értelmét úgy tartotta, a' mint az Apostoloktól vette. És így, a' ki üdvözülni akar, a' hoz kell magát kapcsolni; azzal kell egyet érteni.

HATODIK OK:

Mert a' Lutherista és Calvinista Vallásnak hamissága nyilván-valo.

AZt kérdem a' Luther, és Calvinus követőitől: Ha az-előtt, és akkor, mikor Szakadását kezdette Luther és Calvinus, volt-e e' Világon igaz Hit, és igaz Ecclesia; vagy nem volt? Válaszszanak a' kettőben: és akar-mellyiket mongyák, szem-látomást ki-tettségik, hogy hamisság a' mit hisznek.

I. Ha a' Luther, és Calvinus szakadása-előt, Igaz Hit, és igaz Ecclesia volt e' világon: nyilván következik, hogy attól-

valo Szakadás, melyet Luther kezdett, hamiság. mert hamisnak kell annak lenni, a' mi el-szakad az Igaz Hittől, és ellenkezik az igaz Ecclesiával: mivel, olly lehetetlen hogy a' Hitnek ellenkező tanítási igazak legyenek, melly lehetetlen, hogy Isten hazudgjon.

II. Ha azt mongyák, hogy a' Luther, és Calvinus támadása-előtt, nem vólt igaz Hit, és igaz Ecclesia e' világon. hanem a' hamiság el-burítottá-vólt a' Föld kerek-ségét: nyilván következik, hogy a' Luther, és Calvinus követői, Isten-káromló hamiságot hisznek, az-az, igaz Vallásban nincsenek.

Mert Krisztus Urunk, azt erős fogadással ígérte; hogy, a' melly Ecclesiát ő épített, *Matth. 16. v. 18.* az-ellen a' Pokol erőtt nem vészen: az-az, meg-sem győzi, ellene sem álhat. Az-is a' Krisztus szövet-sége; hogy, nem csak az Apostolok éltéig, nem csak egy, vagy két esztendeig, hanem, *Matth. 28. v. 20. Omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi*; Minden napokon, szinte világ végéig, velle marad az Ecclesiával. Sőt, *Joan. 14. v. 16.* a' minden igazságra vezérő szent Lelket-is, örökké velle hadgya. Melly ígéretek bétellyesítését, magyarázván Sz. Pál, azt írja; hogy mind addig, *Eph. 4. v. 13, Donec*

occurramus, míg a' közönséges Fel-támasztásban, minnyájan Krisztus-eleibe jutunk, Pásztorok, és Doktorok lesznek a' Krisztus Ecclesiájában, kik azt éppítettik, és óltalmázzák minden hamis Tudományok ragadó szelétől.

Válaszsznak azért a' Luther, és Calvinus követői, a' Kettőben: Ha a' Luther szakadása-előtt, volt e' világon Igaz Hit, és igaz Ecclesia, és attól szakadással vált-ei Luther; Tehát hamisság az ő szakadása. Ha akkor ki-fogyott-volt a' világból az Igaz hit, és igaz Ecclesia, hanem Luthernek kellett újonnan fel-éppíteni: meg-hazudtollyák Krisztust; az ő ígéretit igaznak nem vallyák: az-az, Átokra, és kárhozatra méltó Tudományt hisznek. Még-is én ott maradgyak ám, a' hol illy nagy vak-ság vagyon?

HETEDIK OK:

*Mert a' Luther, és Calvinus követői,
hamis költésekkel gyűlöltetik a' Romai
Ecclesiát.*

KI-fogyott az Igazságból, valaki hamissággal akarja elő-vinni dolgát. A' Pápisták gyűlöltetésében pedig, közönségesen, olly fok rossz, és gyalázatos

tos fogásokkal élnek a' Calvinus, és Luther maradéki, hogy, ha azok úgy volnának, Eg-alatt útalatosb hamisság nem lehetne a' Pápiasságnál,

Vége nem lenne, ha mind elő-fzamlálnám a' mit erről mondhatnék. De csak Három dolgokat lássunk:

I. Azt fogják a' Pápiistákra, és azzal gyűlöltetik a' Kőtség előtt; hogy A' Kenyeret imádják: és kemenczében sült Istenök vagyon.

Ennél hamissabb gyalázást az Eördög sem gondolhatna. Mert mi, nem a' Kenyeret, vagy a' Kenyér-színt imádjuk: hanem Krisztust, a' kit a' Sacramentomban jelen lenni hiszünk. Ha azért szabad volt Krisztust imádni mikor e' földön járt (mint *Matth. 2. 2. 11.* a' Mágusok, a' meg-gyógyult *Joan. 9. 2. 38.* Vak, és egyebek imádkák:) valaki el-hiszi, hogy a' Sacramentomban vagyon Krisztus, nem tagadhattya hogy őtet imádkhatni a' Sacramentomban, noha testi szemmel ott nem láttatik. Mert a' Krisztus Istenségét sem látták testi szemmel, a' kik őtet imádkák: de mivel, hittel Istennek vállották, Isteni imádkással tisztelhatték. Ez volt pedig eleitől-fogva szokás a' Keresztyénségben, hogy imádkák Krisztust a' Sacramentomban. Sz. Anbrús így szól: *lib. 3. de Spiritu Sancto c. 12.* Car-

nem Christi, kodie quoque in Mysteriis adoramus. Sz. Agoston szavaiezek: *in Psal. 98. Nemo illam Carnem manducat, nisi prius adoraverit. Non solum non peccamus adorando, sed peccamus non adorando.* Arany-szájú Sz. János illyen-képpen ír: *Homil. 24. in 1. ad Corint. Hoc Corpus, etiam jacens in praesepe, Magi cum multo tremore adorant. Imitemur ergo vel barbaros. Tu non in praesepe vides, sed in Altari.*

II. Azzal gyalázzák közönségesen a' Pápistákát, sőt ugyan Bálványozóknak kiáltják érette; hogy, a' Feszület, és egyéb Fa-kép, a' Pápisták Istene: azt imádgják: attól várnak üdvösséget, és segétséget.

Nem lehet ennél szemtelenebb hamisság. Mert az egész Romai Ecclesiának vallása a' Képekről, illyen szókkal adatik előnkbe a' Tridentomi Conciliom Végezésiben: *Sess. 25. Imagines porro Christi, Deiparae Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis praesertim habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem imperiendam, non quod credatur inesse aliqua in iis Divinitas; vel virtus, propter quam sint colendae; vel quod ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda veluti olim fiebat, à gentibus, quae in*
ido-

idolis spem suam collocabant, sed quoniam bonos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quae illa representant: ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illa similitudinem gerunt, veneremur. Id quod Conciliorum, praesertim verò secunda Nicana Synodi decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum. A' Képekben, nem hogy Istenséget, de semmi értelmet, erőt, tehetséget nem ismérünk: semmit azoktól nem kérünk, semmit nem várunk. Mikor a' Képek-előtt imádkozunk, nem a' Képeknek könyörgünk: mikor süveget vetünk, térdet hajtunk, nem a' tőkének és festéknek, hanem annak térszünk tiszteletét a' kit a' Kép jelent.

Szinte csak azt mi vellyük tehát, a' mit az Istennek Sz. Profetái, *Michaas Reg. 22, v. 19. Isaias, 6. v. 1. Daniel, 7. v. 9. 13. Vide Genes. 18. v. 3. Num. 22, v. 31. Sz. János, cselekedtek, mikor Isten ezek-eleibe, le-vegő-égből formált külső, és látható Képet, és ábrázatot mutatott. Mert, noha le-borúltak a' Látható ábrázat-előtt: de azért, nem imádtak egyebet, hanem az Istent, kit a' külső Kép jelentett.*

Miképpen azért a' JESUS nevét halván, süveget vetünk, térdet hajtunk, *Phil. 2.*

v. 10. a' Sz. Pál hagyása szerént; de, azért, nem a' szót tisztellyük, hanem a' mit a' szó jegyez; a' Bibliát-is bõcsüllettel tartjuk, de nem a' ténzt papirossat bõcsüllyük, hanem azt, a' ki szavai vannak a' Bibliában: Ugy a' Képeket, Emlekezetre tartjuk; a' Szentegyházak ékesítésére és csinyoságára tartjuk; a' Szentek bõcsülletire tartjuk; Aitatoságnak serkegetésére tartjuk; Krisztusnak és az ő Szenvedésének, vagy egyéb Isteni dolgoknak eszünkbe jutatására tartjuk: de úgy, mint Isten tilalmazta a' Képek csinálását; az-az, illetlen, babonás, vagy bálványozó tiszteletre, és imádásra, semmi féle Képet nem csinálunk, nem tartunk. Bálványt sem csinálunk; az-az, olly Isten képét, ki, Isten nem vólt, vagy olly Képet, mellyet Isteni tisztelettel illetnénk. 3. Reg. 6. v. 25. 32, 35. 2. Paral. 3. v. 7 Exo. 25. v. 28. Noha, mint a' Salamon Templo' mában, Angyal Képek vóltanak: úgy a' mi Templominkban, sok Képek talátanak.

III. Azt hirdetik a' Pápiistákról: hogy Bóldog Afzszonhoz többet bíznak, hogysem Krisztushoz: Azon kérik, hogy Parancsollyon Krisztusnak, mert ő Atya, és parancsolhat Fiának. A' több Szenteket is, mint régen a' Pogányok, külön-külön.

lőmb gondviselésre osztották, és azoktól kérik, várják, minden segedelmeket.

Ez is merő hamisság, Mert mi, Bölög Afzszonynak, és a' Szenteknek segítségéről, egyebet nem vallunk, hanem hogy, ő-tőlők csak azt kérhettyük, a' mit e' világon-élő szolga-társunktól szoktunk kérni: tudni-illik, hogy Imádkozzanak érettünk; Istenhez bocsátott könyörgésökkel segéttsenek bűnből felkeelésre; őrizzenek bűntől, és veszedelmektől. Ha azért abban nem vólt bálványozás, hogy *Rom. 15. v. 30. 2. Cor. 5. v. 11.* Sz. Pál azon kérte a' Hiveket, hogy segítsék őtet imádságokkal: nem lehet abban is véték, ha csak azt és nem egyebet kérünk a' dűcsőült Szentektől.

Hogy pedig egy csapással le-dőjtsük az Ellenkezők káromlásit: azt kell eszünkben tartanunk; hogy, a' Szentek tiszteletiben, és segítségül hívásában, csak arra kell nézni, a' mit az Anyaszentegyház követ, és javall. Ha ki magától valamitt, magán-való elmélkedéséből írt, és mondott, arra nem kell nézni. Mert ugyan-is, vagy bolondság, vagy gonoszság volna, azt mind az Ecclesiára fogni, és közönséges értelemnek itélni, a' mit valaki maga értelméből írt, vagy mondott. Azért, a' Szentek tiszteletiben, és se-

és segítségül hívásában, valamit valaki azon-kivül írt, a' mik az *Ecclesiának publicâ & communi*, szokott és közönséges imádságiban vannak: azt nem ismérjük Közönséges Vallásnak: annak óltalmát magunkra nem vállallyuk: annak hitelére és követésére senkit nem kötelezünk; annak meg-vetéseért, senkit nem kárhoztatunk: Soha pedig az Ecclesia úgy nem imádkozott Bóldog Aszszony-nak: hogy *Parancsollyon Istennek*; hanem, hogy *Könyörögjön Istennek* éretünk. Sőt bizonynyal tudom, hogy el-nem szenvedné az Ecclesia, hogy ilyen formán imádkoznának közönségesen a' Hívek. Mert, jól-lehet talám mentegethetnék az ilyen kemény mondást, hogy csak a' Bóldog Szűz könyörgésének hatalmas erejét jelenti; miképpen a' Josue imádságának erejét, azzal ismérteti a' Sz. Irás, *Josu*, 10. v. 14. hogy Istent engedni mondotta az ember szavának: De, mikor ember világosan szólhat, nem il-lik hogy efféle kemény, és botránko-zásra hajlott szövegekkel élljen.

Azon-képpen, soha az Ecclesiának közönséges tanítása, a' Szenteknek tiszteket nem osztott. Ha kik *privatim* meg-ismérték igaz probákból, hogy némelly Szenteknek, némelly dolgokban, kivált-

52 VIII. OK: Az Ur-Vacsorának
képpen-való segítsége fénylik (mint
Sz. Agoston *Ep.* 127. írja, Sz. Felixről:)
senki nem tiltja, hogy azokat efféle dol-
gokban segítségül ne hija. De azért,
ha ki afféle *Experientiát* nem hiszen, ha
külömb-külömb segítséget nem vár né-
melly *Szente*ktől: azért őtet senki nem
kárhoztattya. mert efféle dolgokról,
semmit az *Ecclesia* nem végezett. Nincs
azért okosságok azoknak, kik, mihent
valami *Könyvben* valamit találnak, min-
gyárt azt kiáltják, hogy ez a' *Romai*
Ecclesia *Hiti*.

Ezekben, és több sok hasonló dolgok-
ban, bizonyosan tudom, hogy a' *Prote-*
*stan*fok (vagy, *Tudomány-tévők*,) ha-
misan vádollyák a' *Romai Ecclesiát*: és
csak reá fogják a' mit meg-sem gondolt.
Kiből nyilván eszembe vészem, hogy nem
igazán járnak a' *Luther*, és *Calvinus*-kö-
vetői.

NYOLCZADIK OK:

Az Ur-vacsorának Két szín-allat vételén,
ok-nélkül állattják a' Szakadozók.

NAgy szeget ütött az-is fejembe;
hogy, noha leg-gyakrabban, és
leg-színesben forgattják a' *Lu-*
ther,

ther, és Calvinus maradéki, hogy Sz. Irás ellen osztogattyák a' Pápisták Egy szín-alatt az Ur Vacsorát: de ebben derékas fundamentomot nem mutatnak. Mert a' Pápisták, nem tagadgyák hogy Krisztus Két szín-alat osztogatta Szentá Testét Véré, a' Vég Vacsora-kor: hanem, csak azt tanítták, hogy Krisztus arra nem kötelezett mindeneket, hogy Két szín-alatt vegyék az Urat. Ezt pedig ilyen világos jelenségekkel állatták.

ELŐSZÖR: A' Krisztus példája, magán, parancsolat nélkül, nem kötelezi a' Híveket. Mert Sz. Pál, *Rom. 4. v. 15.* és 1. Sz. János 5. v. 4. egyenlő értelemmel mongyák; hogy *vétek ott nincsen, a' hol Törvény-szegés nincsen.* Miképpen azért a' Krisztus példája, nem kötelez arra hogy minden ember Házaság-nélkül éllyen; csak egyszer, csak Vacsora-után, csak a' Férfiaknak adassék az Ur-vacsora; noha Krisztus csak úgy adta; azon képpen, a' Két szín vételre sem kötelez csak magán a' Krisztus példája, ha erről parancsolat nem adatott.

MASODSZOR: Krisztus nem parancsolta, hogy minden ember Két szín-alatt vegye az Ur-vacsorát. Ezt így bizonyítom:

Elsőben: Ama' parancsolat, *Matt. 26.*

2. 27. Igyatok ebből minnyájan, nem kötelez mindeneket köszönségeffen; hanem azokat illette, kik a' Vég-vacsorán a' Krisztus Afztalánál vólták. Ennek Három világos Bizonyosságát találom a' Sz. Írásban: I. Mert Sz. Márk, meg-magyarázza kik legyenek *Omnes*, azok minnyájan, kiknek mondotta Krisztus (parancsolva-e, vagy kínálva, né vizsgálom,) hogy igyanak: azt írván, *Et biberunt ex eo Omnes; Marc. 14. v. 23.* És ivának Minnyájan abból. Melly mondasból ki-tettszik, hogy Krisztus csak a' jelen-lévő Apostoloknak mondotta, hogy, Minnyájan igyanak. Mert, ha egyebek-re-is terjedett a' Krisztus szava: nem_9 mondhatta Sz. Márk, hogy Minnyájan ittak abból a' Pohárból. Azért Krisztus, el-darabolván falaton-ként a' Kenyér szí-nét külön mindenik Tanítványnak osztogatott abban: de az egy Pohárban, el-nem osztthatá Szent Véré-t; azért monda, hogy *Minnyájan igyanak abból a' Pohárból*; és ketten, hárman, azt mind meg-ne igyák. Miképpen ha egy kis ital Malosát ad gyermekinek valamelly Atya, azt mondván, hogy abban Minnyájan igyanak: csak azt jelenti, hogy, ha egyik mind meg-ihatná-is, de csak annyit igyék, hogy jussón mindeniknek. Ezt, más_9 szókkal világosan jelentette Sz. Lukács, mikor

mikor azt írta, hogy a' Pohár-adásban Krístus így szóllott *Lucæ 22. v. 17. Accipite, & dividite inter Vos; Vegyétek, és oszszátok-el Ti-közöttetek; kik, tudni illik, jelen vattok, mert ama' szó, Vos, Tí, csak a' jelen-lévőkre szolgálhat.*

II. Nem csak azt mongya Krístus, hogy Igyanak minnyájan a' Pohárból; hanem nevezet-szerént, és mutató képpen, Ebből a' Pohárból, mondgya hogy igyanak: *Ex hoc*, mellyet nekik ada. Tehát ama' szókat, *Igyatok ebből minnyájan*, csak a' jelen-való Apostoloknak mondotta; és nem azoknak, kik nem ihatnak abból a' Pohárból, mellyet akkor Krístus el jegyeze ama' mutató igével, *Ex hoc*, Ebből. Bizonyos pedig, hogy mi abból a Pohárból nem ihatunk, mellyet, *Pronomine demonstrativo* mutata akkor Krístus: mert, ki tudgya, vagyon-e, és hol vagyon most az a' Pohár, melly akkor a' Krístus kezében vólt? Következik azért, hogy ama' szókat, *Igyatok ebből minnyájan*; nem mindeneknek mondotta Krístus; hanem csak azoknak az Asztalnál-lévőknek, kik abból a' Pohárból ihattak. III. 1. *Cor. 11. v. 23.* Sz. Pál, a' Corinthus-béliekhez írt Levelében, elő számlálván az Ur-Vacsorájából, a' mi közönségeffen illeti a' kötséget, éppen és tellyesen ki-hadgya

56 VIII. OR: Az Úr-Gacsorának
ezeket a' szókat: *Igyatok ebből minnyájan.*
Ha mindeneknek, és nem csak az Apo-
stoloknak, mondotta Krisztus hogy ab-
ból a' Poharból igyanak: sem feledé-
kenségből, sem gonoszságból ki nem
hadta-vólna Sz. Pál ezeket a' szókat: ott
kivált-képpen, a' hol arra felel, hogy
úgy adgya a' Hívek eleibe a' Sacramentom
dolgát. a' mint Krisztustól vette. De a-
zért hagyá-el: mert azt, csak a' jelen-va-
ló Apostoloknak mondotta Krisztus, és
nem illetett mindeneket közönségesen.
Vagy, ha nem úgy vagyon, adgyák o-
kát az Ellenkezők, miért hadta-ki ezeket
a' szókat Sz. Pál Apostol?

Mászódfzor: Ama' mondás, *Hoc facite*,
Ezt cselekedgyétek, nem kötelez minde-
neket a' Két szín vételre. Mert ezt a'
szót, az Evangelisták-közzül, egyedül Sz.
Lukács említi az. v. 19. a' több Evange-
listák, elő sem hozzák. Sz. Lukács pe-
dig, csak a' Kenyér színnek adása-után,
írja hogy Krisztus ezeket a' szókat mon-
dotta: a' Pohár adás-után nem említi.

Sz. Pál, 1. Cor. 11. v. 24. ezen szókat
elő hozta a' Kenyér szín-adás-után: de
a' Pohár után, sokkal külömb formán
szabja a' közönséges iokasághoz a' Kri-
stus szavait. Nem mongya azért által-
yában, *Hoc facite*; Ezt cselekedgyétek;
hanő

hanem, *Hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemorationem*; Ezt mivellyétek, valamennyiszer iszszátok, az én emlékezetemre. Melly mondással, nem parancsollya a' Pohár vételét: hanem csak módgyát mutattya, mint vegyük mikor vészszük. Szinte mint mikor valakinek azt mongyuk; Valamennyiszer bort iszol, mértékletessen igyál: nem parancsollyuk a' bor italt, hanem módgyát mutattjuk mint kell innya, ha bort akar innya.

Végezetre: mikor Krisztus az Apostoloknak azt parancsollya, hogy azt mivellyék a' mit ő mivele; *Hoc facite*: arra kötelezé, hogy ők-is vegyék, meg-álgyák, egyebeknek osztogassák az Ur-vacsorát. És, a' mint a' Tridentomi Conciliom mongya, *Sess. 22. Can. 2. & cap. 1.* Ezek kell a' szókkal, Papokká szentelé az Apostolokat; hatalmat adván nékik, hogy mind azokat cselekedgyék, a' mit ő cselekvének. Krisztus pedig, vévé, meg-áldá, osztogatá az Ur-vacsorát: Tehát az Apostoloknak-is mind ezekre ad hatalmat, mikor azt mondá, *Hoc facite*. Ugyan-is, ha ezek a' szók által Krisztus hatalmat nem adott, sőt parancsolattal nem kötelezte az Apostolokat, és utánuk következő Egyházi rendeket, hogy meg-

88 VIII. OK: Az Ur-Vacsorának
meg-álgyák, és osztogassák az Ur Va-
csoráját: másutt nem olvassuk, hogy ha-
talmat adott, és köteleiséget rendelt an-
nak gyakorlására, a' mit ő cselekedett
a' Vég-vacsorán. Az-is igen bizonyos,
hogy Krisztus nem paráncsolta mindenek-
nek, hogy azt mivellyék a' mit ő mivelt
a' Vég-vacsorán: hanem csak az Egyházi
szolgáknak, kiket illeti az Ur Testének
szentelése, és osztogatása. Vagy, ha azt
mongyák az Ellenkezők, hogy, minden
Férfinak, és Afzszony-embernek paran-
csolta Krisztus, hogy *azt mivellyék, a' mit ő*
mivelt a' Vég-vacsorán: engedgyék-meg,
hogy minden Afzszony-ember, és Szekér-
vezető, vegye, áldgya, osztogassa az Ur
Testét. Ha ezt meg-nem engedik: hi-
dgyék-el, hogy Krisztus nem mondotta Min-
deneknek, hogy *azt mivellyék, a' mit ő mi-*
velt a' Vég-vacsorán.

Ki-tettség ezekből; hogy sem a' Kri-
stus példája, sem parancsolattya, nem
kötelez minden embert a' Két szín-vételre.
Azért, nem kellene az Ellenkezőknek ar-
ra kényszeríteni mindeneket, a' mire Kri-
stus nem kötelezett.

És, hogy azt-is el-ne titkollyam; Min-
nyájan a' Luther, és Calvinus követői, azt
vitatták; hogy, mi az Isten Parancsolatit
meg-nem tarthattuk; hanem azokat mi-
éret-

érettünk meg-tartotta Krisztus; és az ő engedelmeisége elég nekünk: Mindazáltal, az Egyházi emberek Házasulásáról, és az Ur-vacsorának Két színben vételéről, parancsolatot álmódnak. És nem csak meg-tartják, de azoknak meg-tartását, üdvösségre szükségesnek mongyák; *Lásd a' Kalázt, fol 882. 883. tertia edit.* noha a' parancsolatok tellyesítése-nélkül, üdvösséget ígérek.

Több Okaim voltak, mellyek a' Lutherista, és Calvinista Vallástól búcsúztattak: de most azoknak szánálásával nem akarlak terhelni. Hanem azon Istent, melly engem az iszonyú fetétségből, és veszedelemnek uttyából, az ő csudálatos és gyönyörűséges világosságára hozott, alázatos buzgósággal kérem, hogy el-vegye a' hályogot szemeidről, és az igaz Hitnek igyenes uttyára hozván, az örök dicsőségnek boldogságában be-FoGadgyon, Amen.

Fai Sámuel. Alk.

E' KÖNYVETSKÉNEK T A B L Á J A.

Egy Tudós ember Levele , melyben Okait adgya Vallása változtatásának.
Pagina 3.

I. OK: Mert a' *Lutherista*, és *Calvinista* Tudományok között, csak egy finsz a' Sz. Írásban. 6.

II. OK: Mert bátorságos, hogy a' *Pápiستا* Hitben üdvözülhetünk. 16.

III, OK: Mert a' Hit dolgairól, bizonyos nem tudhatni a' *Luther*, és *Calvinus* táborában. 25.

IV. OK: Mert a' *Luther*, és *Calvinista* Gyülekezet, nem igaz Ecclesia. 35.

V. OK: Mert a' *Romai Ecclesiá*-nak igazsága, tagadhatatlan. 39.

VI. OK: Mert a' *Luther*, és *Calvinista* Vallásnak hamisága, nyiván-valo. 43.

VII. OK: Mert a' *Luther*, és *Calvinus* követői, hamis költésekkel gyűlöltetik a' *Romai Ecclesiát*. 45.

VIII. OK: Mert Az Ur. vacsorának Két színlatt vételét, ok-nélkül allattyák a' Sz. Írásból. 52.

É G E.

